

Neznámé osudy rodu Dübonů od Francie po Valašsko

Ivana Ostřanská – Josef Heřman

Je zvykem, že genealogická pojednání bývají většinou psána chronologicky, kdy jsou rok po roce, krůček po krůčku odhalována tajemství a osudy jednotlivců i celých rodinných klanů. To však nebude případ našeho povídání věnovaného osudům francouzského rodu Dübonů, které zahájíme před několika málo lety na staré půdě jedné meziříčské vilky... Právě tam kdoví kolik desetiletí stál zahalen prachem zapomnění tajemný obraz. Tajemný především svým námětem – zachycuje totiž podobiznu dosud anonymního muže a jen souhrou mnoha šťastných náhod dala historie mladíkovi na obraze opět jeho jméno – Leonhard Dübon. Že jeho jméno nezní moc valašsky, je nasnadě, od jeho potomků totiž vede cesta proti proudu času až do bouřlivých let Francouzské revoluce. To bychom ale příliš předbíhali, takže pěkně od začátku.

Na jednom z mnoha možných počátků našeho příběhu stojí osobnost *Josefa Steindla* (10. 3. 1852 – 1. 5. 1932). Tento světaznalý umělec, který studoval sochařství ve Vídni, Mnichově, Berlíně a Paříži, přišel na valaškomezíříčskou Odbornou školu pro zpracování dřeva roku 1879 vyučovat řezbářství a své profesi zůstal věrný až do odchodu do penze v roce 1909. Po odchodu F. Rosmaěla byl od roku 1907 pověřen načas také vedením školy. Architektuře a interiérovému designu se věnoval především ve své mimoškolní činnosti, přestože jeho návrhy často realizovaly právě dílny dřevařské školy. K objednatelům mnoha stovek zakázek, pod nimiž je Josef Steindl podepsán, patřila například Městská spořitelna ve Valašském Meziříčí či sklářská rodina Reichů.¹

Josef Steindl se roku 1883 oženil v Krásně s *Aloisií Dübonovou* (19. 12. 1859 – 9. 7. 1911), která mu povila tři děti. Nejmladší Aloisie Steindlová (1891–1894) zemřela v dětství, druhorozený Rudolf (1886–1912) absolvoval meziříčské gymnázium, ale také se netěšil dlouhému životu. Prvorozený syn *Alfréd Steindl* (20. 7. 1884 – 20. 4. 1964) se oženil s *Marií Usselmannovou* (24. 11. 1898 – 13. 9. 1954), se kterou se usadil v bavorském Straubingu. Narodil se jim zde jediný syn *Walter Steindl* (27. 2. 1928 – 22. 4. 2004). Walter prožil celý život ve Straubingu, nikdy se neoženil a jeho smrtí se tak bohužel větev potomků profesora Josefa Steindla uzavírá. Řízením osudu však právě jeho úmrtí rozpoutalo kolotoč událostí, na

jehož počátku stálo dědické řízení. Během něj začali profesionální pracovníci vídeňské genealogické kanceláře z pověření německého státu sestavovat genealogický strom rodu a pracovní povinnosti je přivedly i do Valašského Meziříčí k hrobu Josefa a Aloisie Steindlových. Dopátrat se dalších zde žijících příbuzných již nebyl problém. Náhle se tak o sobě, své existenci a rodinné příbuznosti začali dozvídat do té doby cizí lidé napříč celou Evropou a dosud jednotlivé střípky rodinné mozaiky postupně získávaly ucelenější obrysy. Příběh se tak náhle ocitá o více než dvě staletí zpátky v čase, v neklidných dobách Francouzské revoluce. Bouřlivé události posledních dvou desetiletí 18. století vyvolaly fenomén emigrací, ať už šlechtických, o kterých se historiografie zmiňuje nejčastěji, tak i ostatního obyvatelstva. Zajímavé však je, že se většina emigrantů v následujících letech do Francie znovu vrátila.² K příčinám jistě patřil stesk po domově a vlasti. Důvody šlechtické emigrace jsou vysvětlovány v souvislosti s celkovou mentalitou tohoto stavu – ač ve Francii vzkvétalo osvícenství a víra v nové hodnoty, tradiční historické chápání šlechty vnímalo nastalou revoluci nepřátelsky a odchod z Francie chápala jako otázku své stavovské cti. V silicích rozbrojích se přidává k rozhodnutí nejen šlechty, ale i zbylých stavů i jiná emoce – strach. Ten stál nejspíše i na počátku rozhodnutí opustit vlast i v případě *Johanna Dübona*, první známé osobnosti z rodu Dübonů. Jeho další nacionále bohužel dosud známy nejsou, víme však, že pocházel z Alsaska z rodiny vinařů. Oženil se s Rosalií Zimmermannovou a mladí manželé přesídlili do Paříže, kde Johann sloužil v armádě. Vojenská služba jej zastihla v čase, kdy se Francie otřásala v revolučních bojích.³ Nemá smysl zde připomínat průběh revoluce, zastavme se však v červnu roku 1791, kdy král Ludvík XVI. uprchl i se svou rodinou v převleku k východní hranici království, avšak byl zadržen v provincii Champagne. Jeho další osud je všem dobře znám – o necelé dva roky později byl odsouzen a popraven jako zrádce. Jeho manželku Marii Antoinettu, dceru Marie Terezie a císaře Františka Štěpána I., stihl stejný osud v říjnu téhož roku. Po více než dvou staletích už se můžeme jen dohadovat, co se Johannovi, který zůstal až do poslední chvíle věrný královské rodině a pomáhal jí při nezdařeném útěku, honilo hlavou. V atmosféře strachu a pronásledování však jistě svou roli sehrál i fakt, že Rosalie čekala jejich první dítě. Johann se tak spolu s manželkou připojil k dalším více než 150 000 Francouzů, kteří ve vřavě revoluce opustili svou vlast. Johannův a Rosaliin cíl byl jasný: dostat se na území habsburské monarchie, neboť očekávali, že když pomáhali prchnout Marii Antoinettě, dceři Marie Terezie, mohli by v jejích dědičných zemích nalézt azyl. Z Francie vedla jejich cesta do Bologni, kde skutečně odměnou za věrnost králi získali pozemek. Takto tedy začíná nebezpečné putování za

bezpečím a obživou Evropou, při němž se potomci Dübönů ocitají dokonce i na Valašsku, v obci Zubří, kde začínají rozepisovat nové kapitoly svých osudů.

Později se v Bologni Johannovi a Rosalii narodil syn *Leonhard Dübön* (17. 9. 1792 – ?). Na sklonku roku 1816, 29. prosince, se žení s *Katharinou Breymannovou* (1795 – ?), původem také z Alsaska. Leonhard zůstal věrný rodinné tradici a v Bologni se věnoval pěstování vína. Ještě v témže městě se jim narodil syn Josef (16. 12. 1821 – 14. 3. 1884). Později ale Leonhard s rodinou z Bologni odchází a jeho další stopy vedou do Hodonína, kde se narodil syn Paul, ve Vídni syn Alois a ve Frýdku-Místku syn Eduard. Společně s nejstarším synem Josefem se Leonhard v 1. polovině 19. století usazuje v Zubří, kde si kupuje dřevěnici č. p. 160 v centru obce. Nakonec jej osud zavál do Lvova, kde ale jeho stopy navždy mizí.

Josef Dübön, nejstarší syn Kathariny a Leonharda, působí v Zubří jako sedlák. 1. června 1852 se v Zubří žení s *Emilií Pivonovou* (5. 1. 1829 – 20. 3. 1917), která pocházela z Rychvaldu. Spolu měli celkem 7 dětí, 2 syny a 5 dcer. O životě Josefa a Emilie Dübönových v Zubří nejsou zatím známy žádné bližší údaje. Také žádné z dětí se nevěnovalo práci svých rodičů na hospodářství. Josef i jeho manželka jsou pohřbeni na hřbitově ve Valašském Meziříčí. Z jejich dětí stojí za připomenutí osudy jednak již zmíněné Aloisie, provdané za profesora Steindla, ale i Marie, která se provdala za Antonína Táborského, starostu městečka Krásno. Další z dcer, *Emilii Marii Herrmannovou, roz. Dübönovou* (9. 9. 1868 – 8. 2. 1954), proslavilo především její hudební nadání. Roku 1891 absolvovala vídeňskou konzervatoř a po návratu do rodného Krásna učila hře na klavír samotnou hraběnkou Kinskou, za kterou docházela na krásenský zámek. Roku 1897 se provdala za Josefa Herrmanna, který po absolvování meziříčského gymnázia nastoupil na pozici učitele ve Vidči, později se stal důstojníkem armády, nakonec přešel do služby ve vězeňství a celá rodina se díky tomu neustále stěhovala dle jeho aktuálního místa přidělení. Nejprve se tak ocitli ve Valdicích, pak ve Lvově, Stanislavově a nakonec Mušlově. Ve Lvově přišel na svět i *Emil Herrmann* (30. 4. 1903 – 23. 10. 1986), který na sebe zanechal rodině cennou památku, a sice rukopis vzpomínek na své dětství a mládí. Na jednom z prvních řádků stojí psáno: „...*Než se zmíním o mém dětství podrobněji, vzpomínám, jak nám maminka často říkávala, že její prapředek pochází z Francie, že prapradědeček byl obchodníkem s vínem, jmenoval se Dübön, a že za francouzské revoluce byl nucen uprchnout v prázdném sudu do Itálie. Odtamtud pak jeden z jeho synů se dostal na Valašsko a stal se finančním úředníkem. Jeho obraz je dosud u mého bratra ve Valašském Meziříčí...*“ U vzpomínky na obraz jsme naše povídání zahájili, u ní jej i ukončíme. Jak je patrné, stopy rodiny Dübönů nezavál čas a dodnes žijí přímí potomci Johanna a Rosalie nejen v České republice, ale i v Rakousku a Německu. Mnoho hodin ještě

zabere bádání po jejich osudech, z nichž velkým dílem vynikl především v úvodu zmíněný a do rodiny Dübönů přiženěný Josef Steindl – o něm však až někdy příště.

(Fotografie ze soukromého archivu J. Heřmana)

obr. 1

Profesor Josef Steindl na fotografii z roku 1909

obr. 2

Portrét Leonharda Düböna, olej na plátně, autor a rok neznámý

obr. 3

Emilie Marie Dübön, provdaná Herrmannová

obr. 7

Fotografie z 1. světové války – východní fronta; v popředí syn Emilie Dübön Alfréd, ostatní na snímku padli při zásahu děla nepřátelským granátem.

Na výběr:

obr. 4

Vysvědčení Emilie Dübön o absolvování konzervatoře ve Vídni v roce 1891

obr. 5

Náhrobní deska manželů Dübönových na hřbitově ve Valašském Meziříčí

obr. 6

Náhrobní deska rodiny Steindlů na hřbitově ve Valašském Meziříčí

¹ VALOUŠKOVÁ, Kamila – OSTŘANSKÁ, Ivana – KNÁPKOVÁ, Pavla. *Moderní škola napříč třemi staletími. 140 let odborné dřevařské a stavební školy ve Valašském Meziříčí*. Valašské Meziříčí: 2014.

² ŠVARŤKOVÁ-SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty. Mensdorfové-Pouilly v 19. století*. Praha: Argo, 2007, s. 35.

³ Ta uvrhla Evropu do vleklé krize, svým stoupencům slibovala osvobození od útlaku ztělesněného monarchií, šlechtou i náboženstvím a odpůrcům naopak ztělesňovala vládu lůzy a teroru. Celá Evropa však dostala lekci o nebezpečí nahrazení jedné tyranie druhou. Ač jsou její příčiny předmětem nekončící debaty, na těch hlavních se snad všichni shodují: obavy z rozvoje a průmyslového pokroku, rostoucí uvědomování si existence mas, které by mohly vzít osud do vlastních rukou, v neposlední řadě i rostoucí intelektuální zájem o iracionální sféry bytí. Všeobecná krize zde dostoupila vrcholu ve chvíli, kdy zoufalý panovník svolal na pomoc dlouho ignorovaný parlament. Jakmile se však stavy shromáždily, bylo nemožné je udržet pod kontrolou. Ne nadarmo historikové píší, že Paříž explodovala – když padla královská pevnost Bastila, král ztratil své hlavní město. Revoluce začala žít svým vlastním životem a její rytmus určovaly vlny nenadálých událostí.